

Relevantní mezinárodní právní normy

This work is licensed
under a

**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Úvod

Tato kapitola se zabývá otázkami právního rámce, jeho vztahem k mučení a špatnému zacházení a povinnostmi, ke kterým se jednotlivé státy v souvislosti s tímto právním rámcem zavázaly. Dále pojednává o konkrétních orgánech OSN, regionálních a státních orgánech, v jejichž pravomoci je dohled nad dodržováním těchto povinností.

Relevantní mezinárodní právní normy

A. MEZINÁRODNÍ HUMANITÁRNÍ PRÁVO

A. Mezinárodní humanitární právo

Základ mezinárodního humanitárního práva tvoří čtyři **Ženevské úmluvy** z roku 1949 a jejich tři dodatkové protokoly, rovněž známé pod označením „válečné právo“.

Tyto úmluvy poskytují ochranu osobám, které se nezapojují do konfliktu, například civilnímu obyvatelstvu, zraněným vojákům a válečným zajatcům.

A. Mezinárodní humanitární právo

Uvedené čtyři úmluvy zakazují používání mučení. Používání mučení zakazuje rovněž společné ustanovení článku 3, podle kterého se stejnými pravidly řídí i vnitrostátní konflikty.

Tento článek zdůrazňuje, že následující činy „...jsou a zůstávají zakázány v každé době a na každém místě, pokud jde o osoby shora zmíněné:“ (a) útoky na život a zdraví, zejména vražda ve všech formách, zmrzačení, kruté nakládání, trýznění a mučení; (b) braní rukojmí; (c) útoky proti osobní důstojnosti, zejména pokořující a ponižující zacházení...”

Relevantní mezinárodní právní normy

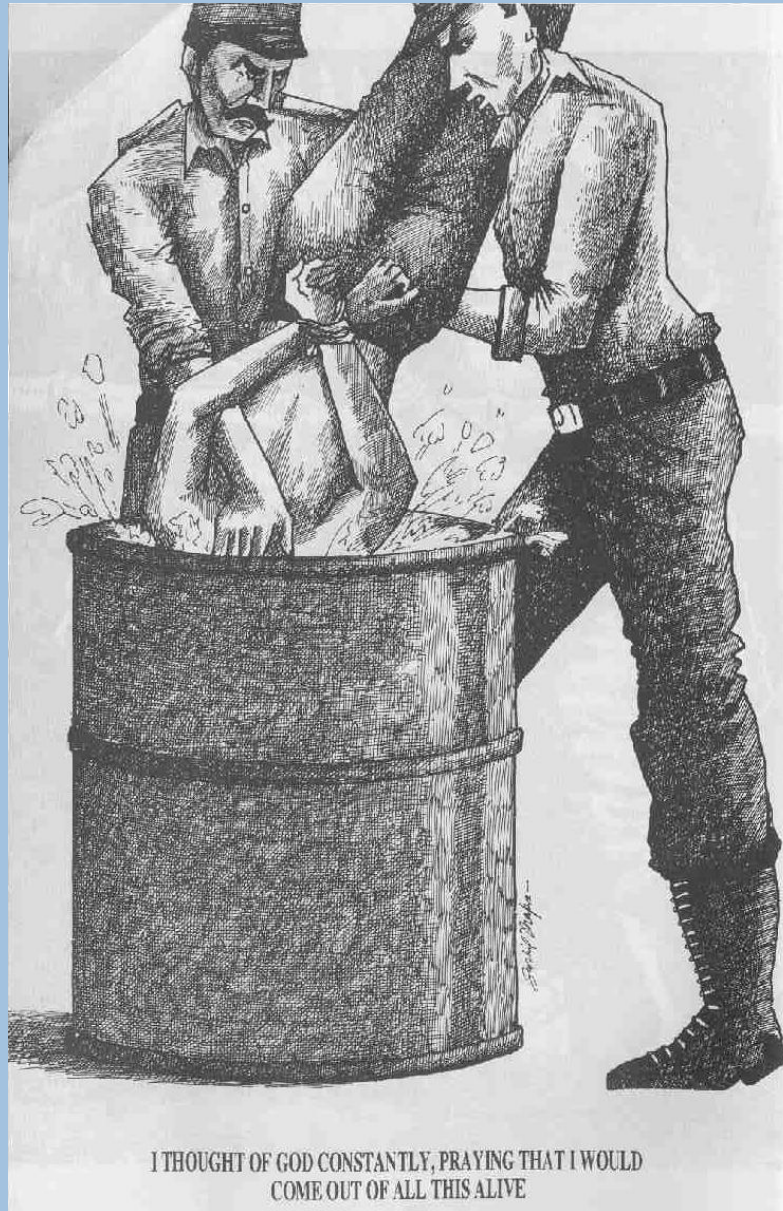
B. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

B. Organizace spojených národů

Závazné mezinárodní úmluvy OSN k zákazu a předcházení mučení a špatného zacházení:

- Všeobecná deklarace lidských práv (UDHR), čl. 5: *„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“*
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR), čl. 7: *„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“*
- Úmluva proti mučení (CAT), hlavní závazná smlouva OSN, která se specificky zaměřuje na zákaz používání mučení

I THOUGHT OF GOD CONSTANTLY, PRAYING THAT I WOULD
COME OUT OF ALL THIS ALIVE

B. Organizace spojených národů

- Dobrovolný protokol k Úmluvě proti mučení (OPCAT) stanoví systém sledování a preventivní opatření
 - Podvýbor pro otázky předcházení mučení (SPT)
 - Národní preventivní mechanismy (NPM)
- Úmluva o právech dítěte (CRC), čl. 37: *„Žádné dítě nesmí být podrobena mučení“*
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (CRPD), čl. 15: *„Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá účinná legislativní, administrativní, soudní nebo jiná opatření, aby ... zabránily mučení ... osob se zdravotním postižením“*

B. Organizace spojených národů

- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW)
- Regionální nástroje:
 - Evropská úmluva o lidských právech (ECHR)
 - Africká charta lidských práv člověka a národů (ACHPR)
 - Americká úmluva o lidských právech (ACHR)

C. Právně nezávazné předpisy

Tyto normy nejsou právně závazné, ale představují směry a společné myšlenky zemí, které tyto normy sestavily. Jejich dopad je velmi důležitý a některé z nich představují důležitou referenci, například norma SMRT (Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni).

C. Právně nezávazné předpisy

Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni (SMRT)

Úmluva o ochraně osob proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestání

Kodex chování příslušníků orgánů činných v trestním řízení

Základní principy použití síly a střelných zbraní příslušníky orgánů činných v trestním řízení

Principy lékařské etiky

Souhrn principů ochrany všech zadržených nebo uvězněných osob

C. Právně nezávazné předpisy

Základní principy pro zacházení s vězni

Základní principy a doporučení OSN k odškodnění obětí hrubého porušení lidských práv

Evropská vězeňská pravidla

Pravidla OSN pro zacházení s uvězněnými ženami a pro nevazební opatření pachatele trestných činů (Bangkokská pravidla)

Směrnice o úloze veřejné žaloby

1. Právní závazky k předcházení mučení a špatného zacházení

Státy jsou s ohledem na prevenci mučení a špatného zacházení vázány určitými závazky, mimo jiné:

Přijímáním účinných legislativních, administrativních, soudních a jiných opatření k předcházení takovým činům

Nenavracením osob (žádné vyhánění osob, nenavracení osob, kterým hrozí, že budou vystaveny mučení)

Postavením mučení mimo zákon

Rychlým a nestranným vyšetřením vznesených obvinění

Vyškolením orgánů činných v trestním řízení a lékařského personálu

Zákazem použití důkazů získaných pomocí mučení

Zajištěním práva obětí na nápravu/odškodnění

2. Smluvní orgány a mechanismy OSN

Smluvní orgány OSN:

Výbor OSN proti mučení

Podvýbor OSN pro zabránění mučení

Výbor pro lidská práva

Výbor pro práva dítěte

Výbor pro práva osob se zdravotním postižením

Výbor pro odstranění všech forem diskriminace žen

2. Smluvní orgány a mechanismy OSN

Orgány OSN zakotvené v Chartě:

Výbor OSN pro lidská práva

Zvláštní zpravodaj OSN pro otázky mučení

Zvláštní zpravodaj OSN pro otázky násilí páchaného na ženách

Pracovní skupina pro otázky svévolného zadržení

Dobrovolný fond OSN pro oběti mučení

Relevantní mezinárodní právní normy

C. REGIONÁLNÍ ORGANIZACE

C. Regionální organizace

- Evropský soud pro lidská práva
- Evropský výbor pro zabránění mučení

- Africká komise pro práva člověka a národů
- Africký soud pro práva člověka a národů
- Výbor pro zabránění mučení v Africe
- Zvláštní zpravodaj pro otázky vězeňství a vazebních podmínek v Africe

- Meziamerická komise pro lidská práva
- Meziamerický soud pro lidská práva
- Zvláštní zpravodaj pro otázky práv osob zbavených osobní svobody v zemích Severní a Jižní Ameriky

Relevantní mezinárodní právní normy

D. MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD (ICC)

D. MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD

Římský statut Mezinárodního trestního soudu (ICC) byl přijat v Římě v roce 1998 a vstoupil v platnost v roce 2002.

Ustanovuje *první mezinárodní stálý tribunál* pověřený vyšetřováním a stíháním osob pro genocidu, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a agresí v případech, kdy tak nemohou nebo nechtějí činit soudy v příslušném státě.

D. MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD

- V článku 7 (1) (f) je mučení uvedeno mezi zločiny proti lidskosti a odráží definici mučení, jak je uvedena v Úmluvě proti mučení (CAT) (článek 7 (2) (e)).
- Článek 8 (2) rovněž uvádí mučení jako potenciální válečný zločin.